

Ämnesproven i svenska och svenska som andra språk engelska och matematik för skolår 5 och 9 läsåret 2007/2008

Det nationella provsystemet

Det nationella provsystemet omfattar ämnesproven i år 5 i svenska, svenska som andra språk, engelska, matematik och de nationella proven i år 9 i motsvarande ämnen. Förutom proven ingår också ett omfattande diagnosmaterial för i stort sett hela grundskolan i dessa ämnen.

Syftet med det nationella provsystemet är att

- bidra till ökad måluppfyllelse för eleverna
- förtydliga målen och visa på elevers starka och svaga sidor
- konkretisera kursmål och betygskriterier
- stödja en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning
- ge underlag för en analys av i vilken utsträckning kunskapsmålen nås på skolnivå, på huvudmannanivå och på nationell nivå.

Proven är inte utformade så att de prövar elevens kunskaper mot alla uppställda mål.

Från och med vårterminen 2009 ingår även nationella prov i år 3 i svenska, svenska som andra språk och matematik liksom nationella prov i biologi, fysik och kemi i år 9 i provsystemet. De prov som genomförs för första gången vårterminen 2009 är obligatoriska och är en provomgång för att få dem kvalitetssäkrade. Även proven i år 5 som tidigare varit frivilliga är obligatoriska från och med läsåret 2008/2009.

Ämnesproven i skolår 5 och 9 skiljer sig åt i flera avseenden. Ämnesproven i år 9 genomförs på fastställda datum medan proven i år 5 kan genomföras när som helst under vårterminen. Proven i år 9 byts ut mellan åren och ska hanteras under sekretess. Ämnesproven i år 5 är inte omgärdade av samma sekretess och används två år i rad. Proven i år 5 har ingen gradering som i år 9 där betygsskalan G, VG och MVG används.

Ämnesproven i år 5

Ämnesproven ska vara ett stöd för läraren att bedöma om eleverna har nått de i kursplanerna fastställda kunskapsmålen. De är därmed ett komplement till den kontinuerliga bedömning som görs i undervisningen och en del i en helhetsbedömning av elevens kunskapsutveckling. Proven har också en diagnostisk funktion som visar elevens starka och svaga sidor, vilket gör att de kan fungera som underlag för planering av den fortsatta undervisningen. Proven utgår från läroplanens kunskapsyn och kursplanernas innehåll var-

för det finns en stor variation av uppgifter både på individ- och gruppnivå. Proven ges två år i rad och är desamma för läsåret 2006/2007 och 2007/2008.

Resultatredovisning

Ämnesprovets resultat bygger för de kommunala skolorna på samtliga elever i år 5 medan de fristående skolornas resultat enbart omfattar elever folkbokförda i Täby.

Proven består av ett antal delprov som mäter olika kunskapsmål och är därmed inte jämförbara över tid. Resultaten på delproven särredovisas, däremot görs ingen samlad bedömning av elevens hela provresultat. I denna text och i de bifogade tabellerna redovisas *Ej uppnått målen* respektive *Uppnått målen*. De avser elevens resultat i respektive ämne i förhållande till samtliga kunskapsmål vid vårterminens slut i år 5 och är således inte enbart en bedömning utifrån provresultaten. Det innebär att de till skillnad från provresultaten är jämförbara över tid.

Ämnesprovet i svenska och svenska som andra språk

Ämnesprovet i svenska och svenska som andra språk prövar på olika sätt elevens språkliga förmåga, både förmågan att läsa och förstå olika slags texter på olika nivåer, skrivförmågan och förmågan att argumentera. Ämnesprovet är uppbyggt kring ett övergripande tema och innehåller skrivuppgifter, läsförståelseuppgifter och muntliga uppgifter där underlaget främst består av skönlitterära texter och sakprosa/faktatexter.

Resultat: andel och antal elever som ej uppnått målen

Delprov A, läsförståelse, litterär text

- Totalt kommunala och fristående: 5,4 % (42 elever)
- Kommunala: 4,6 % (27 elever)
- Fristående: 7,8 % (15 elever)

Delprov B, skriva och berätta

- Totalt kommunala och fristående: 8,5 % (66 elever)
- Kommunala: 7,5 % (44 elever)
- Fristående: 11,4 % (22 elever)

Delprov C, läsa instruktioner, dra slutsatser

- Totalt kommunala och fristående: 3,9 % (30 elever)
- Kommunala: 3,3 % (19 elever)
- Fristående: 6,0 % (11 elever)

Delprov D, läsförståelse

- Totalt kommunala och fristående: 2,1 % (12 elever)
- Kommunala: 2,3 % (11 elever)
- Fristående: 1,2 % (1 elev)

Delprov E, argumentation, sant eller falskt

- Totalt kommunala och fristående: 1,8 % (14 elever)
- Kommunala: 2,2 % (13 elever)
- Fristående: 0,5 % (1 elev)

Delprov F, högläsning, välja bild till text, argumentera

- Totalt kommunala och fristående: 0,0 %
- Kommunala: 0,0 %
- Fristående: 0,0 %

Jämfört med resultaten för föregående läsår är det samma delprov som väl-
lar eleverna problem, A respektive B, och samma delprov som de lyckas bra
med, D, E och F. De kommunala skolornas resultat är bättre på delprov A,
B, och C jämfört med de fristående skolornas medan det omvända gäller för
delprov D och E.

Antalet elever som deltar i de olika delproven varierar. Samtliga elever,
med något undantag, deltar i delprov A, B och C medan några skolor, både
kommunala och fristående, valt att inte genomföra delprov D.

Resultatet för Täbys samtliga skolor är detsamma som föregående år och
innebär att 24 elever (3 %) ej uppnått målen i svenska för år 5. Liksom tidi-
gare är det skillnad mellan flickors och pojkars resultat till flickornas fördel.
Dubbelt så många pojkar som flickor klarade inte målen. Liksom tidigare är
också elever med annat modersmål än svenska överrepresenterade bland
dem som inte klarade målen. Mönstret är i båda fallen desamma i de kom-
munala och de fristående skolorna.

Andel elever som uppnått målen i svenska och svenska som andra språk

- Totalt kommunala och fristående: 95,2 % (2006/2007 =95,7 %)
- Kommunala: 95,9 % (2006/2007 =95,1 %)
- Fristående: 93,3 % (2006/2007= 97,2 %).

Andelen som ej deltagit i proven är för de kommunala skolorna 0,3 procent
och för de fristående 5,7 procent.

Ämnesprovet i engelska

Ämnesprovet i engelska består av fyra delprov som prövar elevens förmåga
att lyssna till och förstå talad engelska, att läsa och förstå olika slags texter
och att kommunicera i tal och skrift. Bedömningen av elevernas svar är

främst kvalitativ. Det innebär att det eleverna producerat analyseras oavsett om detta är bra eller dåligt, rätt eller fel. En central del av bedömningen är i vad mån eleven kan uttrycka sig på ett begripligt sätt. Eleverna ska svara på engelska och svaren ska gå att förstå för en person som har engelska som modersmål och inte förstår svenska.

Resultat: andel och antal elever som ej uppnått målen

Delprov A, samtala/tala, göra sig förstådd

- Totalt kommunala och fristående: 3,4 % (26 elever)
- Kommunala: 2,8 % (16 elever)
- Fristående: 5,2 % (10 elever)

Delprov B, lyssna/förstå

- Totalt kommunala och fristående: 0,8 % (6 elever)
- Kommunala: 1,0 % (6 elever)
- Fristående: 0,0 % (0 elever)

Delprov C och D, läsa/förstå

- Totalt kommunala och fristående: 1,8 % (14 elever)
- Kommunala: 1,5 % (9 elever)
- Fristående: 2,6 % (5 elever)

Delprov E, skriva/göra sig förstådd

- Totalt kommunala och fristående: 3,7 % (28 elever)
- Kommunala: 4,1 % (23 elever)
- Fristående: 2,6 % (5 elever)

På de delprov där eleverna ska visa att de kan samtala/tala och göra sig förstådda, delprov A, respektive skriva och göra sig förstådda, delprov E, har flest elever svårt att nå kravnivåerna. På delprov A är det 26 elever (3,4 %) och på delprov E är det 28 elever (3,7%) som inte når målen. Eleverna är däremot duktiga på att lyssna och förstå, delprov B, respektive att läsa och förstå, delprov C/D. Det är 6 (0,8 %) respektive 14 (1,8 %) elever som inte når de målen. Elevernas starka respektive svaga sidor skiljer sig åt något mellan de kommunala och de fristående skolorna. På delprov A och C/D har de kommunala skolorna bäst resultat medan det gäller delprov B och E för de fristående skolorna.

Resultatet för Täbys samtliga skolor innebär att 17 elever (2,1 %) inte når målen i engelska för år 5. Av dessa är sju elever flickor och tre elever har annat modersmål än svenska. Det innebär dels att det är fler pojkar än flickor som inte når målen, dels att elever med annat modersmål är överrepresenterade. Mönstret är i dessa avseenden desamma i de kommunala och i de fristående skolorna.

Andel elever som uppnått målen i engelska

- Totalt kommunala och fristående: 95,8 % (2006/2007 = 96,0 %)
- Kommunala: 95,9 % (2006/2007 = 95,7 %)
- Fristående: 93,3 % (2006/2007 = 96,7 %)

Andelen som inte deltagit/uppgift saknas är i de kommunala skolorna 1,6 procent och i de fristående 0,5 procent.

Ämnesprovet i matematik

Ämnesprovet i matematik fokuserar olika slags kunskaper. Tanken är att eleven ska få möjlighet att visa vad de kan på många olika sätt både genom enstegsuppgifter och mer omfattande och utredande uppgifter. Provet består av fyra delar med uppgifter som både är individuella och sådana som ska lösas i grupp. Utöver dessa ingår ytterligare två delar, som inte redovisas här, som rör elevens förhållande till matematiken.

*Resultat: andel och antal elever som ej uppnått målen**Delprov B, mätning*

- Totalt kommunala och fristående: 6,0 % (47 elever)
- Kommunala: 4,3 % (25 elever)
- Fristående: 11,3 % (22 elever)

Delprov C, geometriska former

- Totalt kommunala och fristående: 1,7 % (13 elever)
- Kommunala: 1,4 % (8 elever)
- Fristående: 2,6 % (5 elever)

Delprov D, tal och mönster

- Totalt kommunala och fristående: 5,4 % (42 elever)
- Kommunala: 3,9 % (23 elever)
- Fristående: 9,8 % (19 elever)

Delprov E, räkning

- Totalt kommunala och fristående: 7,9 % (62 elever)
- Kommunala: 7,0 % (41 elever)
- Fristående: 10,8 % (21 elever)

På delprov E., där eleverna ska kunna använda olika räknesätt är det 62 elever (7,9 %) som inte når målen. Eleverna klarar delprov C, som rör geometriska former, bäst, 13 elever (1,7 %) når här inte kravnivån. Det är samma delprov som eleverna klarar bra respektive har svårigheter med i de kommunala och de fristående skolorna.

Resultatet för Täbys samtliga grundskolor innebär att 29 elever (3,7 %) inte når målen i matematik för år 5. Av dessa är 17 pojkar och tre har annat modersmål än svenska. Mönstret är detsamma i de kommunala och de fristående skolorna.

Andel elever som uppnått målen i matematik

- Totalt kommunala och fristående: 94,7 % (2006/2007 =95,0 %)
- Kommunala: 96,4 % (2006/2007 =95,3 %)
- Fristående: 90,0 % (2006/2007 = 94,4 %).

Andelen som inte deltagit/uppgift saknas är i de kommunala skolorna 0,2 procent och i de fristående 5,7 procent.

Kommentar

Sammanfattningsvis innebär resultaten att

- 3,0 procent av samtliga elever inte når målen i *svenska* och *svenska som andra språk*
 - 2007 = 3,0 %
 - 2006 = 5,0 %
- 2,1 procent av samtliga elever inte når målen i *engelska*
 - 2007 = 2,8 %
 - 2006 = 4,4 %
- 3,7 procent av samtliga elever inte når målen i *matematik*
 - 2007 = 4,6 %
 - 2006 = 4,6 %

Totalt innebär det att

- 95,2 procent når målen i *svenska* och *svenska som andra språk*
 - 2007 = 95,7 %
 - 2006 = 94,6 %
- 95,8 procent når målen i *engelska*
 - 2007 = 96,0 %
 - 2006 = 95,4 %
- 94,7 procent når målen i *matematik*
 - 2007 = 95,0 %
 - 2006 = 95,0 %

Resultatet för 2008 är bättre i engelska och matematik jämfört med 2007, sett till andelen elever som inte klarar målen, medan resultatet i svenska är detsamma. Oavsett ämne når cirka 95 procent av Täbys samtliga elever målen i år 5 och den nivån tycks vara förhållandevis stabil över tid.

Proven är desamma för 2007 och 2008. Det är samma förhållande mellan delprovsresultaten i de tre ämnena mellan åren, dvs. det är samma delprov som eleverna har svårt respektive lätt för. Att eleverna uppfattar vissa del-

prov som svårare än andra avspeglar sig också i variationerna mellan resultaten på de olika delproven. Variationerna är störst i svenska (mellan 0,0 och 8,5 procent) och minst i engelska (mellan 0,8 och 3 procent). I svenska och matematik har variationerna ökat mellan 2007 och 2008. Sett ur ett nationellt perspektiv är dock variationerna förhållandevis små.¹

I redovisningen av ämnesprovsresultaten för 2007 avvek könsskillnaderna från tidigare års mönster genom att andelen pojkar som inte nådde målen i matematik och engelska var färre än andelen flickor och genom att flickornas resultat i svenska bara var marginellt bättre. Könsskillnaderna till flickornas fördel 2008 motsvaras av tidigare års resultat, dvs. flickornas resultat i svenska är väsentligt bättre än pojkarnas och är även bättre i både engelska och matematik även om skillnaderna i dessa ämnen inte är lika stora.

Liksom tidigare år är elever med annat modersmål än svenska överrepresenterade bland dem som inte klarar målen för år 5. Det gäller för samtliga ämnen men skillnaderna är störst i engelska (18 %) följt av svenska (13 %) och matematik (10%). Att andelen är störst i engelska beror på att flera elever i den här gruppen kommit sent till Sverige och att skolan då valt att prioritera svenska och matematik.

Ämnesproven i år 9

Ämnesproven i år 9 i svenska, svenska som andra språk, engelska och matematik har hittills varit de enda obligatoriska proven i grundskolan. För fortsatta studier på något av gymnasieskolans nationella program krävs godkända slutbetyg i dessa tre ämnen.

Ämnesproven i år 9 har flera syften. Ett är att så allsidigt som möjligt bedöma om/hur väl eleverna når kursplanernas mål. Ett annat är att de ska fungera som stöd för lärare i betygssättningen och ett tredje att bidra till en nationellt likvärdig bedömning av elevernas kunskaper. Proven konkretiserar kursplanernas mål men precis som beträffande ämnesproven för år 5 prövas inte samtliga mål varje år. Målen varierar således över tid, vilket gör att provresultaten inte är jämförbara från år till år.

Resultatredovisning

Ämnesprovets resultat bygger, med vissa reservationer, på samtliga elever i år 9. De kommunala skolorna redovisar samtliga elevers resultat medan de fristående skolornas resultat enbart redovisas för elever folkbokförda i Täby.

¹ Hur går det för eleverna i årskurs 5 på de nationella proven? Resultat från insamling av ämnesproven i engelska, matematik och svenska och svenska som andra språk i årskurs 5 2007. Skolverket 2007

Ämnesprovet i svenska och svenska som andra språk

Provet består av tre delprov som mäter elevernas läsförståelse, muntliga samt skriftliga förmåga.

Varje delprov bedöms och betygssätts separat. Resultaten kan sammanfattas i en resultatprofil, i redovisningen formulerad som sammanvägt provbetyg.

Bedömningen i ämnet svenska tar fasta på hur väl eleven kan:

- uttrycka egna åsikter, känslor, kunskaper, idéer
- använda erfarenheter från litteratur och andra medier
- reflextera över sammanhang, förstå
- visa språklig säkerhet i olika situationer.

Resultat: andel och antal elever som ej uppnått målen

Delprov A, att läsa och förstå, innehåller frågor, av olika slag och svårighet, till både skönlitterära texter och sakprosa, som eleverna läser och diskuterar ett par lektioner före provtillfället.

- Totalt kommunala och fristående: 2,0 % (17 elever)
- Kommunala: 2 % (9 elever)
- Fristående: 2 % (8 elever)

Delprov B, prövar den muntliga förmågan och består i elevernas diskussion om och presentation av texter de lyssnat till på cd.

- Totalt kommunala och fristående: 2 % (20 elever)
- Kommunala: 2 % (13 elever)
- Fristående: 1 % (7 elever)

Delprov C, är ett skriftligt prov där eleverna kan välja en av fyra längre skrivuppgifter.

- Totalt kommunala och fristående: 2 % (19 elever)
- Kommunala: 2 % (11 elever)
- Fristående: 2 % (8 elever)

Det är i princip ingen skillnad mellan de olika delprovresultaten. På samtliga delprov är den totala andelen elever som inte uppnår målen 2 procent. Resultaten för de kommunala och de fristående skolorna skiljer sig enbart åt på delprov B.

Resultatet för Täbys samtliga skolor innebär att 28 elever (2,8 %) inte når målen när resultaten från samtliga delprov förs samman i ett provbetyg. Av de 28 eleverna är 18 flickor och sju har annat modersmål än svenska (25 %). Könsskillnaden till pojkarnas fördel gäller framförallt i de fristående skolorna medan skillnaden i de kommunala skolorna är marginell. Överre-

presentationen för elever med annat modersmål gäller oavsett huvudman men är något mindre i de kommunala skolorna.

Totalt nådde 95 procent av eleverna målen i det nationella provet i svenska och svenska som andra språk. Andelen är densamma i de kommunala och de fristående skolorna. Antalet elever som inte deltog/uppgift saknas är 26 (2%)

Ämnesprovet i engelska

Ämnesprovet i engelska har tre delar som hålls samman av ett övergripande tema. De tre provdelarna är:

- A. muntlig interaktion/produktion
- B. receptiv förmåga: läsa/förstå, lyssna/förstå
- C. skriftlig produktion.

En central del av bedömningen är i vad mån och hur väl eleven kan förstå olika typer av skriven och talad engelska och uttrycka ett eget innehåll på ett förståeligt sätt. Eleverna ska i de olika uppgifterna enbart använda engelska och de ska vara begripliga för en person med engelska som modersmål och som inte förstår svenska. Varje delprov bedöms och betygsätts separat. Resultaten på de olika delarna vägs samman till ett provbetyg.

Resultat: andel och antal elever som ej uppnått målen

Delprov A, samtal mellan 2-4 elever enligt en given modell

- Totalt kommunala och fristående: 2 % (17 elever)
- Kommunala: 2 % (11 elever)
- Fristående: 1 % (6 elever)

Delprov B, prövar elevens receptiva förmåga och består av uppgifter med kortare eller längre svar, som ibland innebär en tolkning och/eller sammanfattning av det lästa/avlyssnade, t.ex. att förstå innehållet i olika slags informerande och berättande texter från olika delar av den engelskspråkiga världen.

- Totalt kommunala och fristående: 2 % (16 elever)
- Kommunala: 2 % (10 elever)
- Fristående: 1 % (6 elever)

Delprov C, prövar elevens skriftliga förmåga, eleven väljer mellan ämnen där ett är mera fritt berättande, ett mera strukturerat.

- Totalt kommunala och fristående: 2,0 % (22 elever)
- Kommunala: 2 % (14 elever)
- Fristående: 2 % (8 elever)

Det är små skillnader mellan de olika delprovsresultaten. Antalet elever som inte klarar kravnivåerna varierar mellan 17 och 22 och den totala andelen är 2 procent.

Resultaten av det sammanvägda provbetyget innebär att totalt 23 elever (2 %), med en i stort sett jämn fördelning mellan pojkar och flickor, inte når målen. Av dessa har tre elever annat modersmål (13 %). Vid en bedömning av det totala resultatet bör också hänsyn tas till antalet elever som ej deltagit i proven/uppgift saknas. I det här fallet är det 18 elever (2 %). Knappt hälften av dessa är elever med annat modersmål.

Totalt når 97 procent av eleverna kravnivåerna i det nationella provet i engelska.

Ämnesprovet i matematik

Ämnesprovet i matematik består av tre delprov.

- Delprov A. prövar elevens förmåga att muntligt framföra matematiskt grundade idéer och förmågan att lyssna till, följa och pröva andras förklaringar och argument
- Delprov B. prövar framförallt elevens taluppfattning och grundläggande färdigheter i räkning med naturliga tal, tal i bråk- och decimalform och procent, algebra, geometri och statistik.
- Delprov C. prövar elevens förmåga att lösa problem, reflextera och tolka sina resultat och att bedöma deras rimlighet.

Provbetyget ges för provet i sin helhet. Ett enskilt delprov prövar en alltför begränsad del av målen i kursplanen för att kunna betygsättas.

Resultat: andel och antal elever som ej uppnått målen

- Totalt kommunala och fristående: 9,0 % (94 elever)
- Kommunala: 9 % (48 elever)
- Fristående: 9 % (46 elever)

Resultaten av det sammanvägda provbetyget innebär att totalt 94 elever (9 %) inte når målen. Andelen är densamma i de kommunala och de fristående skolorna. Av de 94 eleverna är 58 pojkar och 22 (23 %) har annat modersmål än svenska.

Totalt nådde 90 procent av eleverna målen i matematik i det nationella provet.

Kommentar

Sammanfattningsvis innebär resultaten att

- 2 procent av samtliga elever inte når målen på det nationella provet i *svenska* och *svenska som andra språk*
 - 2007= 3 %
 - 2006= 2 %
- 2 procent av samtliga elever inte når målen på det nationella provet i *engelska*
 - 2007=1 %
 - 2006= 1 %
- 9 procent av samtliga elever inte når målen på det nationella provet i *matematik*
 - 2007= 5 %
 - 2006= 6 %

Totalt innebär det att

- 95 procent når målen på det nationella provet i *svenska* och *svenska som andra språk*
 - 2007=94 %
 - 2006=94 %
- 97 procent når målen på det nationella provet i *engelska*
 - 2007= 93 %
 - 2006 = 95 %
- 90 procent når målen på det nationella provet i *matematik*
 - 2007 = 91 %
 - 2006 = 91 %

Resultaten är positiva i svenska och framförallt i engelska och utvecklas även positivt över tid. Resultatet i matematik är mindre positivt och tycks också utvecklas i fel riktning.

Vid en nationell jämförelse med 2007 års resultat (Skolverkets statistik för 2008 har ännu inte publicerats) står sig Täbys elever mycket väl i matematik medan resultaten i svenska och engelska ligger något under den nationella nivån.²

Skillnaderna mellan flickornas och pojkarnas resultat är till pojkarnas fördel både i svenska och i matematik medan det i princip inte är någon skillnad i engelska. Förhållandet var det omvända i svenska och matematik 2007 medan resultaten i engelska var desamma. Elever med annat modersmål är överrepresenterade i samtliga ämnen och då speciellt i svenska och matematik.

² Skolverkets lägesbedömning 200.8 Förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, skola och vuxenutbildning, dnr 2008:806

Förhållandet mellan provresultat och slutresultat för årskursen

Rättvis och likvärdig betygssättning

Som nämnts tidigare är ett av syftena med ämnesproven att de ska stödja en likvärdig och rättvis bedömning/betygssättning både på nationell och på lokal nivå. *Rättvis* betyder i det här sammanhanget att den bedömningen/det betyget en elev fått i ett visst ämne ska visa elevens kunskaper och färdigheter i förhållande till kursplanens mål. Med *likvärdig* menas att måttstocken för bedömningen ska vara densamma för alla elever. Bedömningen/betygssättningen ska således vara oberoende av lärare, klass eller skola.³

Huruvida bedömningen/betygssättningen är likvärdig är således centralt för om den kan anses rättssäker. För att få en indikation på i vilken grad betygssättningen är likvärdig kan variationen i skolors relation mellan genomsnittligt provbetyg och slutbetyg i år 9 fungera.⁴ De nationella proven är inga exakta mätinstrument från år till år. Proven prövar inte alla mål som läraren ska ta hänsyn till vid betygssättning och ska inte ha en sådan styrande funktion att det ska vara en viss relation mellan provbetyg och slutbetyg. Total överensstämmelse mellan provbetyg och slutbetyg för varje elev i en klass eller på en skola betyder att proven används som examensprov, vilket inte är avsikten. Hela elevgrupper ska däremot inte ha systematiskt högre eller lägre betyg än resultatet på provet. Avvikelserna på klass-, skol- och kommunnivå bör således inte vara för stora.

År 5

Likvärdighet i bedömning är väsentlig i hela skolsystemet. För år 5 saknas, i motsats till år 9, ett samlat ämnesprovsresultat. Det finns därmed inte ett mått för jämförelse mellan ämnesprovsresultaten och det samlade resultatet för år 5. Det gör det svårt att bedöma eventuell avvikelse mellan dessa två resultat och därigenom få en indikation på likvärdigheten i kommunens skolor. Det är dock möjligt att konstruera ett mått för ej uppnått målen för ämnesprovsresultaten genom att fastställa att de elever som inte når kravnivåerna på tre eller flera delprov i respektive ämne inte har nått de mål som ämnesproven prövar. De elevernas resultat kan sedan jämföras med deras totala resultat i respektive ämne för målen i år 5.

Vid en sådan jämförelse är det vissa skillnader mellan de kommunala och de fristående skolorna i kommunen. I samtliga ämnen bedömer de kommunala skolorna att det är färre elever som klarar målen totalt för år 5 än som klarar tre eller flera delprov. Mönstret är det motsatta för de fristående skolorna, dvs. det är fler elever som klarar målen totalt för år 5 än som klarar tre eller flera delprov. Avvikelsen mellan den här elevgruppens ”ämnesprovsresultat” och det totala resultatet för år 5 är både i de kommunala och

³ *Handlingsplan för en rättssäker och likvärdig betygssättning*, Skolverket 2004, dnr 2004:556

⁴ *Provbetyg - Slutbetyg – Likvärdig bedömning?* En statistisk analys av sambandet mellan nationella prov och slutbetyg i grundskolans årskurs 9, 1998 – 2006. Skolverket 2007

de fristående skolorna störst i engelska (ca 25 procent), väsentligt mindre i svenska (ca 7 procent) matematik (3 procent).

År 9

Svenska, engelska och matematik är de tre behörighetsgivande ämnena till gymnasieskolans nationella program. Utan behörighet i dessa ämnen är eleven hänvisad till det individuella programmet. De nationella proven kan därför ha stor betydelse för lärarens bedömning av om en elev är behörig till gymnasieskolan. För den enskilde eleven kan den bedömningen därmed få stora konsekvenser.

För att få en uppfattning om likvärdigheten i betygssättningen i skolorna i kommunen gjordes 2007 en analys av den genomsnittliga avvikelsen mellan elevernas provbetyg och slutbetyg i svenska, matematik och engelska för 2006 och 2007.⁵ En motsvarande analys har gjorts för 2008. Bland skolorna i Täby finns exempel på stora avvikelser mellan skolorna i de olika ämnena liksom inom skolorna mellan de olika ämnena. Ett par exempel finns också på motsatsen, se bilaga.

Skolverket har påvisat att det över tid är samma skolor som tenderar att ha höga resp. låga avvikelser men att det inte är ovanligt med stora skillnader från år till år på en skola såväl mellan de tre ämnena som i samma ämne över tid. I Täby finns motsvarande tendenser. Bergtorpsskolan och Näsby-parksskolan är exempel på skolor där avvikelserna mellan provbetyg och slutbetyg är små, dvs. betygssättningen ligger nära provbetygen. Det gäller både vid en jämförelse mellan ämnena inbördes på respektive skola och för respektive ämne över tid.

Något entydigt exempel på motsatsen där betygssättningen ligger långt från provbetygen och avvikelserna därmed är stora både mellan ämnena och över tid saknas. Däremot finns exempel på avvikelser antingen mellan samtliga ämnen något eller några år, t.ex. Vallatorpsskolan (2008) och Byängsskolan (2006-2007) eller i något eller några ämnen mellan de tre åren. Kunskapsskolan, som har stora variationer i svenska och matematik över tid, är exempel på det senare. För de nyetablerade skolorna Prolympia och Internationella engelska skolan varierar avvikelserna både mellan ämnena och över de två aktuella två åren (2007-2008).

Vid en jämförelse mellan provbetyg och slutbetyg mellan de kommunala och de fristående skolorna över tid finns det vissa skillnader. Skillnaderna består i

- *högre slutbetyg än provbetyg*. Det gäller i svenska både för de kommunala och de fristående skolorna, liksom i matematik och i engelska för de fristående skolorna (ej 2007).

⁵ Ämnesproven i svenska, engelska och matematik för skolår 5 och 9, läsåret 2006/2007, dnr 121/2007-61

- *lägre slutbetyg än provbetyg.* Det gäller i engelska för de kommunala skolorna och i matematik 2008 för de kommunala skolorna.

Avvikelseerna mellan slutbetyg och provbetyg är generellt mindre i de kommunala skolorna i samtliga ämnen. I svenska ökar avvikelsen mellan de kommunala och de fristående skolorna under de tre åren medan den ökar väsentligt i matematik under 2007 för att sedan minska något 2008. I engelska utvecklas avvikelseerna parallellt om än på olika nivåer. Generellt är det stora variationer i avvikelser över tid i samtliga tre ämnen, se bilaga.

Kommentar

Skillnaderna inom och mellan de enskilda skolorna indikerar, precis som Skolverket redovisat nationellt, att avvikelseerna mellan provbetyg och slutbetyg i år 9 är så stora att det är svårt att hävda att betygssättningen sker på ett likvärdigt sätt.⁶ Avvikelseerna gäller såväl mellan ämnena som mellan de här undersökta åren på den enskilda skolan. Förutom att det finns en avvikelse, olika stor, inom och mellan skolorna i kommunen är det en systematisk avvikelse mellan de kommunala och de fristående skolorna i samtliga tre ämnen över tid.

Det förefaller som om det även i år 5 är en avvikelse mellan ”ämnesprovresultat” och det totala resultatet för år 5, framförallt i engelska och till viss del även i svenska, mellan de kommunala och de fristående skolorna. Det indikerar brister i likvärdigheten även i de lägre skolåren. I sin tur tyder det på att svårigheterna med bedömning och betygssättning inte är något specifikt för de senare skolåren utan sannolikt gäller hela skolsystemet.

Skolverket har lyft fram några tänkbara förklaringar till bristande likvärdig bedömning. Den ena är att lärare på olika skolor gör olika tolkningar av mål- och betygskriterier dels sinsemellan, dels i förhållande till de nationella proven. Den andra är att betygen sätts på andra grunder än provbetygen och att exempelvis beteenden och attityder vägs in i betygssättningen.

I samband med den kompetensutveckling som bedrivs i de kommunala skolorna kring betyg och bedömning och som ska pågå hela läsåret 2008/2009 har det blivit tydligt att skolorna har kommit olika långt i arbetet med tolkningen av mål och kriterier och grunderna för betygssättningen.

För att öka likvärdigheten i bedömning och betygssättning arbetar kommunen centralt med kompetensutveckling kring dessa frågor. Varje enskild skola behöver också fortsätta att driva det här arbetet både internt och i samarbete med andra skolor i kommunen, såväl kommunala som fristående.

⁶Se not 4